

Danskernes holdning til velfærdsteknologi og fremtidens ældrepleje

Resumé

Hvis vi skal sikre vores fælles velfærd på langt sigt, står vi i dag over for store udfordringer og vigtige valg. Der bliver flere ældre med behov for omsorg og pleje, samtidig med at arbejdsstyrken mindskes. Vi står også over for nye generationer af ældre, der vil leve længere, være mere aktive og sidst men ikke mindst have et højt ønske om at leve et liv længst muligt uden afhængighed af personlig assistance. Derfor vil vi som samfund møde et stadig stigende krav om, at også de ældre får stillet tidssvarende teknologiske muligheder til rådighed – vi har derfor spurgt ind til, hvordan danskerne forholder sig til teknologiske hjælpemidler.

Hele 44 % af de adspurgte mener, at den nuværende hjælp enten i meget høj grad eller i høj grad lever op til de ældres behov. Men samtidig er 42 % i høj eller meget høj grad bekymrede for, om de i fremtiden vil kunne få tilstrækkelig pleje og praktisk bistand, hvis de på et tidspunkt skulle få brug for det.

Hele 71 % ser nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler som et initiativ, der skal prioriteres. 91 % finder, at nye teknologier er spændende, og at de ønsker at afprøve en bred vifte af hjælpemidler. Kun 6 % føler sig overvejende utrygge ved ny teknologi.

Dog er 42 % bekymrede for overvågning og registrering af personlige data, selv hvor der er strenge restriktioner på, hvem der må have adgang til disse data. En afklaring af de juridiske og etiske problemstillinger er derfor nødvendig.

Anbefalinger

På baggrund af analysens konklusioner anbefaler IDA følgende:

- At der oprettes et nationalt videnscenter for velfærdsteknologi med ansvar for erfaringsopsamling og distribution af viden om best practice.
- At der oprettes et Living Lab - et dansk velfærdsteknisk testhus, der kan afprøve relevante teknologier.
- At der sker en afdækning af de vigtigste juridiske og etiske udfordringer ved øget brug af velfærdsteknologi.
- At alle offentligt støttede projekter vurderes i forhold til etiske og juridiske problemstillinger.

november 2008

Danskernes holdning til velfærdsteknologi og fremtidens ældrepleje

Kontekst

Hvis vi skal sikre vores fælles velfærd på langt sigt, står vi i dag over for store udfordringer og vigtige valg.

Der bliver flere ældre med behov for omsorg og pleje, samtidig med at arbejdsstyrken mindskes. FOA vurderer, at der i 2015 vil være behov for yderligere 7.000 medarbejdere i den danske ældresektor. Med fremskrivning i antallet af ældre vil dette tal i 2020 være 12.000 medarbejdere. Ældresektoren er i forvejen kendetegnet ved en alderssammensætning, hvor 1/3 af de ansatte vil gå på pension eller efterløn inden for 10 år.

På europæisk plan er udfordringen den samme. I dag er der fire erhvervsaktive for hver pensionist i Europa, i 2025 vil der være tre og i 2050 to for hver pensionist. Eller sagt med andre ord vil der ske en halvering af den arbejdsstyrke, der skal forsørge Europa i 2050.

Samtidig står vi over for nye generationer af ældre, der allerede i dag og endnu mere på længere sigt vil stille krav til velfærdsydelse. De ældre vil leve længere, være mere aktive og sidst men ikke mindst have et højt ønske om at leve et liv længst muligt uden afhængighed af personlig assistance.

Derfor vil vi som samfund møde et stadigt stigende krav om, at også de ældre får stillet tidssvarende teknologiske muligheder til rådighed – og det mener vi i Ingeniørforeningen, der er både livskvalitet og god samfundsøkonomi i.

Den teknologiske udvikling er i øjeblikket med stor hast på vej ind i et nyt paradigme, hvor pc'en, som vi kender den i dag, langsomt er ved at forandre sig og flytte ind i intelligente huse, i vores omgivelser, i vores tøj og måske snart i kroppen i mindre enheder – helt ned i nano-størrelse. De muligheder, teknologien åbner, kan bruges til at understøtte vores velfærd på langt sigt. Men er danskerne interesseret i at åbne deres huse for de teknologier, vi med ét ord betegner velfærdsteknologier?

KL og IDA har defineret velfærdsteknologi som:

"brugerrettede teknologier, der forsyner eller assisterer brugeren med én eller flere velfærdsydelser. Velfærdsteknologi er teknologisk understøtning og forstærkning af fx tryghed, sikkerhed, daglige gøremål og mobilitet i den daglige færden. Den er især rettet mod ældre mennesker, personer med kroniske sygdomme samt borgere med handicap i forskellige former og grader". Fra Debatoplæg om teknologi i velfærden, marts 2008.

IDA foreslog i marts 2008, at der skal laves analyser af nuværende og fremtidige borgeres holdninger til brugen af velfærdsteknologi.

Analyse

Tilfredshed med praktisk hjælp og pleje her og nu

68 % af de adspurgte har pårørende, som får regelmæssig hjælp til pleje og praktisk bistand – eksempelvis hjemmehjælp og sygepleje.

Det er glædeligt at konstatere, at når denne gruppe med kendskab til området bliver spurgt til, om den pleje og praktiske hjælp, deres pårørende får, er tilstrækkelig, mener de i overvejende grad, at hjælpen er tilfredsstillende. Hele 44 % mener, at hjælpen enten i meget høj grad eller i høj grad lever op til de pårørendes behov.

Kun 14 % mener, at den pleje og praktiske bistand, deres pårørende får, er direkte ringe eller slet ikke lever op til den pårørendes behov.

Tilfredshed med pleje til pårørende

		Antal	Procent
I hvilken grad oplever du, at den pleje og praktiske bistand, som de pårørende får, er tilfredsstillende i forhold til din/dine pårørendes behov?	I meget høj grad	15	5%
	I høj grad	120	39%
	I nogen grad	132	43%
	I ringe grad	36	12%
	Slet ikke	5	2%
	I alt	308	100%

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til personer, som har pårørende, der modtager pleje.

Manglende tiltro til fremtidens velfærd

Dog er der ikke stor tiltro til, at vi som samfund i fremtiden kan levere den pleje og praktiske bistand, borgerne har brug for.

Blandt de adspurgte er der 42 %, der i høj eller meget høj grad er bekymrede for, om de kan få tilstrækkelig pleje og praktisk bistand, hvis de på et tidspunkt skulle få brug for det. 43 % er i nogen grad bekymrede for, om de kan få tilstrækkelig pleje og praktisk bistand, hvis de på et tidspunkt skulle få brug for det. Kun 2 % er slet ikke bekymrede for samfundets evne til på sigt at levere pleje og praktisk bistand.

Befolkningen er altså bevidst om den udfordring, vi står overfor med hensyn til rekruttering og fastholdelse af personale i plejesektoren samt en aldrende befolkning jf. indledning.

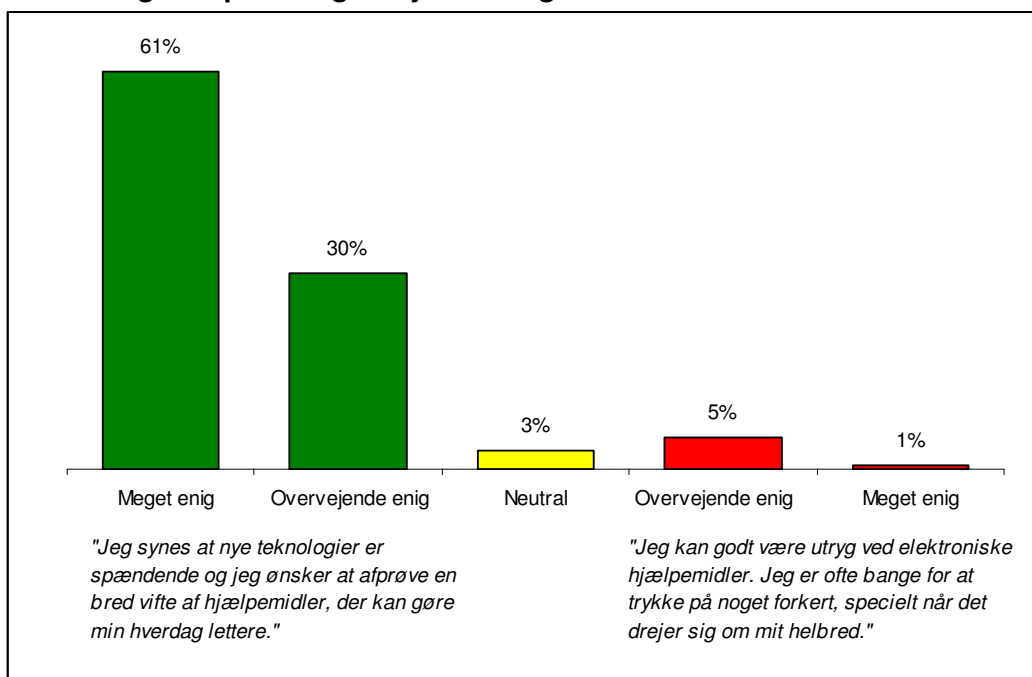
84 % af de adspurgte er enige i, at fremtiden vil byde på mangel på personale, der kan levere pleje og praktisk bistand til fremtidens ældre, og 92% mener, at der bør gøres noget særligt for at skaffe flere ressourcer i form af arbejdskraft og penge til ældre- og plejesektoren.

Danskerne ser velfærdsteknologi som løsning

Stillet over for en række forslag til, hvad der kan skaffe flere ressourcer til ældre- og plejesektoren, ser hele 71 % nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler som et initiativ, der skal prioriteres.

Adspurgt om de synes, at nye teknologier er spændende, og om de ønsker at afprøve en bred vifte af hjælpemidler, der kan gøre hverdagen lettere, svarede 91 %, at de var meget enige eller overvejende enige. Kun 6 % følte sig overvejende utrygge ved ny teknologi.

Holdning til afprøvning af ny teknologi

Den positive attitude over for velfærdsteknologier bliver endnu mere markant, når man spørger ind til holdningen til specifikke velfærdsteknologiske muligheder.

Øget mobilitet gennem velfærdsteknologi

Vi har spurgt til, om danskerne er indstillet på at benytte stok, rollator eller rullestol med indbygget udstyr, der kan guide den enkelte rundt og samtidig vise andre, hvor de fysisk befinder sig. Teknologisk set taler vi her om indbyggede GPS'er. Svaret tilbage er et rungende ja fra 94 % af respondenterne. Hele 53 % er meget positive og 41 % er overvejende positive.

Resultaterne er gengivet i nedenstående figur, som også viser svar på yderligere to spørgsmål om holdninger til velfærdsteknologi.

Udstyr til overvågning af helbredet hjemme

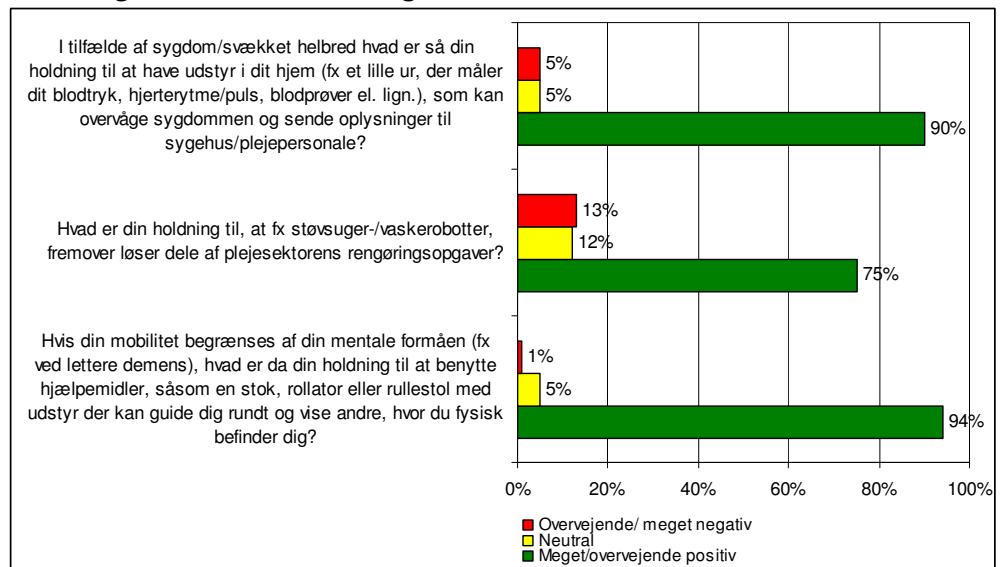
Vi har nemlig også spurgt danskerne, om de i tilfælde af sygdom eller svækket helbred vil have udstyr i deres hjem, der kan overvåge sygdommen og sende oplysninger til hospitalet eller relevant plejepersonale. Teknologisk set kan det fx være udstyr, der løbende måler blodtryk, hjerterytme/puls etc. Denne type udstyr kan allerede i dag integreres i fx ure, bluser etc.

Også her er danskerne utroligt positive. I alt 91 % er enten meget positive eller overvejende positive.

Robotter til det praktiske

Med hensyn til brug af støvsuger- og vaskerobotter til løsning af dele af plejesektorens rengøringsopgaver er respondenterne en anelse mere tilbageholdende, men stadig i meget høj grad positive. 31 % er meget positive, mens 43 % er overvejende positive. Årsagen til dette kendes ikke, men en forklaring kunne være, at der samtidig med denne undersøgelse var en del negativ medieomtale af netop støvsugerrobotter som værende ikke effektive.

Holdning til velfærdsteknologi

Overvågning

Både brug af GPS og visse typer af helbredsmonitorering vil betyde en omfattende overvågning af og opsamling af data om den enkelte borger.

Det rejser en række etiske og juridiske problemstillinger omkring den enkeltes patientsikkerhed set i forhold til den enkeltes retssikkerhed (retten til privatliv).

Især vil brug af GPS guidning og sporing betyde opsamling af omfattende viden om den enkeltes færden og lokalisering. I det omfang udstyr til helbredsmonitorering er indbygget i plastre, tøj, ure, halskæder m.m. der bæres på borgerens krop hele tiden, vil man også her se en omfattende overvågning og indsamling af data. Hvor problematisk denne overvågning og registrering af personlige data vil være, afhænger dog af, hvem dataene sendes til og hvordan de bruges og opbevares.

Vi har derfor spurgt danskerne, om de er betænkelige ved en sådan opsamling af data, hvis det sikres, at det kun er borgeren selv, relevant personale eller udvalgte pårørende, som har adgang til disse oplysninger. 58 % har ringe eller slet ingen betænkeligheder ved en sådan overvågning. 26 % har nogen betænkeligheder, 11 % har en høj grad af betænkelighed og 5 % en meget høj grad af betænkelighed.

Overvågning og registrering af personlige data

		Antal	Procent
Flere af de nye teknologier er baseret på overvågning og registrering af personlige data om helbred og fysisk aktivitet (fx blodtryk og fysisk bevægelse).	I meget høj grad	48	5%
	I høj grad	108	11%
	I nogen grad	254	26%
Under forudsætning af, at det kun er dig selv, relevant personale eller udvalgte pårørende, som har adgang til disse oplysninger, i hvilken grad er du da betænkelig ved, at sådanne personlige data overvåges?	I ringe grad	406	41%
	Slet ikke	173	17%
	I alt	990	100%

Vi har også spurgt specifikt til opsætning af sensorer i hjemmet til monitorering af den enkeltes fysiske færden. Vi bad respondenterne svare på, om de i en situation, hvor deres fysiske formåen er svækket, vil have installeret sensorer, fordi de mener, at det vil gøre det hurtigere at få hjælp fra familie eller relevante personer, hvis de får brug for det, eller om de ikke vil have installeret sensorer, fordi de mener, at hjemmet er deres private rum, hvor de ikke ønsker, at fremmede kan overvåge dem.

66 % var overvejende eller meget enige i, at de ønsker sensorer installeret med henblik på at kunne få hurtig hjælp fra personale eller pårørende. 24 % ser deres hjem som deres private rum, hvor overvågning er frabedt. 10 % forholdt sig neutralt til spørgsmålet.

Svarene understreger vigtigheden af, at overvågning og opsamling af data sker på en sikker og forsvarlig måde. Det stiller store krav til, hvordan vi transmitterer og behandler data.

Begrænset tiltro til politikere

Der er erfaringer med, at plejepersonalet kan spare tid ved at anvende nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler i forbindelse med pleje og praktisk hjælp.

Den sparede tid

		Antal	Procent
Der er erfaringer med, at plejepersonale kan spare tid ved at anvende nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler i forbindelse med pleje og praktisk bistand.	I meget høj grad	38	4%
	I høj grad	128	13%
	I nogen grad	364	38%
I hvilken grad tror du, at den tid personalet kan spare vha. moderne teknologi, i stedet vil blive brugt til at give den enkelte borger mere personlig kontakt og nærvær?	I ringe grad	360	37%
	Slet ikke	76	8%
	I alt	966	100%

Vi har tidligere foreslået, at alle de ressourcer, der frigives med velfærds-teknologi, bliver i sektoren, og at personalets frigjorte tid bruges til at højne kvalitet i pleje og praktisk hjælp. Når man spørger danskerne, har de dog ikke meget tiltro til, at besparelser kommer til at gå ubeskåret til bedre kvalitet. Således tilkendegiver 45 % af befolkningen, at de kun "i ringe grad" eller "slet ikke" tror, at den tid personalet kan spare, i stedet vil blive brugt til at give den enkelte borger mere personlig kontakt og nærvær.

Konklusion og anbefalinger

Ingeniørforeningen konkluderer, at vi står over for en stor velfærds-mæssig udfordring, når det gælder fremtidig ældrepleje. Behovet for arbejdskraft vil ifølge FOA allerede i 2015 stige med yderligere 7.000 medarbejdere og i 2020 med 12.000 medarbejdere i den danske ældresektor, samtidig med at arbejdsstyrken mindskes. Undersøgningen viser da også, at der i befolkningen er en stor mangel på tiltro til, at vi i fremtiden vil kunne få den pleje og praktiske hjælp, vi har brug for.

Dette scenarie peger på, at det er nødvendigt, at vi fokuserer på udvikling af teknologiske løsninger til at sikre velfærden. Og hele 71 % af de adspurgte i undersøgelsen peger da også på, at nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler er et initiativ, der skal prioriteres.

Det står med analysen også klart, at det ikke er borgerne, der vil blive stopklodsen for en sådan udvikling. Hele 91 % er meget eller overvejende positive over for teknisk udstyr i hjemmet, der kan overvåge sygdomme og sende informationer til hospitaler eller plejepersonale. Det er altså ikke teknologiforskrækkelse, der præger den danske befolkning. Ingeniørforeningen anbefaler derfor, at der satses stærkt på udvikling af velfærdsteknologiske hjælpemidler, men også at forskningen og indsatsen på området koordineres og erfaringer opsamles for at undgå spild af ressourcer.

Dog er ikke mindre end 42 % betænkelige ved overvågning og den opsamling af personlige data, som nogle af disse teknologier medfører, også selvom det er strikt begrænset, hvem der måtte have adgang til disse oplysninger. En etisk og juridisk afklaring på området er derfor nødvendig.

Metode

Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udsnit af den voksne danske befolkning.

Dataindsamlingen er gennemført af Capacent Epinion for Ingeniørforeningen. Data er indsamlet i perioden 6.- 23. juni 2008. Der er indsamlet i alt 1.000 besvarelser.

For yderligere information kontakt: konsulent Grit Munk, 3318 4654 eller journalist Ole Haun 3318 4616.